

Nagyméltóságú Miniszter Ur !

Méltóztatott felvetni a szegedi folyamatban levő egyetemi építkezésekért engem terhelő felelősség kérdését. Méltóztatásuk megengedni, hogy ezt a kérdést az építőbizottsági jegyzőkönyvek és ügyiratok alapján pontosan feltárjam, amiből a teljes tényállás kiderül.

Legyen szabad kiindulásul a következő két tényt leszögezmem: 1./ a IV.ügyosztály főnökévé az 1927.évi június hó 25-én 1927/1927.elnöki számú rendelettel méltóztatott kinevezni. Az átvétellel és jelentkezéssel eltelt időt figyelembevéve felelősséggem június 27-től kezdve számitható. 2./ A szegedi egyetemi építkezés a következő objektumokból áll: a/ gyermekklinika és elkülönítő pavillon, b./ Sebészeti klinika; c/ szülészeti és nőgyógyászati klinika; d/ belgyógyászati klinika; e/ bőr- és nemikórtani klinika; f/ főiskolai internátus két részben, a DMKE és a polgári iskolai épület új szárnyában, összesen tehát öt klinika és az internátus.

Az építkezési akció fejlődése pedig a következő: az egyetemi építési bizottság első ülését Nagyméltóságod elnöklete alatt 1926.évi március hó 24-én tartotta. Ezen az építési programot méltóztatott megállapítani és a klinikákat átlag 800.000 aranykoronával, azaz kereken 927.000 pengővel számításba venni.
/38.308/927.IV./

Az építési bizottság II.ülése Tóth Lajos államtitkár úr elnöklete alatt 1926.évi május hó 22-én volt. Ez foglalkozott a gyermekklinika tervének elbírálásával és elhatározta a klinika föld-, kőműves stb. munkáira vonatkozó versenytárgyalás kiírását.
/38.309/927.-IV./

Az építési bizottság III.ülése 1926.évi június hó 19-én szintén Tóth Lajos államtitkár úr elnöklete alatt volt. Az ülés döntött a gyermekklinika és elkülönítő pavillonja föld-, kőműves, elhelyező, vas, vasbeton, ács tetőfedő-munkáinak odaitélése dol-

gában. Ezáltal ennek a klinikának a méretei el voltak döntve és csak ezek a munkák 522.650 pengőt tettek ki. Ehhez jöttek az V. ülésen 1927.február hó 25-én odaitélt iparosmunkák, amelyekkel együtt a gyermekklinikának és elkülönítő pavillonjának költségei berendezés nélkül 1,353.967 pengőt tesznek ki, tehát az előírányzati 800.000 pengőt jelentékenyen meghaladják. /38.310/927./

Az építőbizottság IV.ülése Nagyméltóságod elnökle te alatt 1926.évi szeptember hó 16-án volt. Ezen történt döntés a sebászeti klinika föld, kőműves, elhelyező, vas, vasbeton, ács tetőfedő, bádogos és műkö-kőfaragó munkáira kiirt pályázat ügyében. A kiadott munkák 748.875 pengőt tettek ki, tehát az iparosmunkák nélkül csaknem elérték az előírányzott 800.000 pengőt. /38.311/927./

A bizottság V.ülésén, amely Nagyméltóságod elnökle te alatt 1927.évi február hó 25-én volt, méltóztatott ismertetni az 1927/28. költségvetési év végéig előreláthatólag rendelkezésre álló összegeket. Azután döntés történt a szülészeti és nőgyógyászati klinika, valamint a két internátusi épület föld, kőműves és elhelyező, vas, vasbeton, ács, tetőfedő, műkö és kőfaragó munkáinak odaitélése dolgában, utána pedig a gyermekklinika föld épületének és elkülönítő pavillonjának ipari munkálatai tárgyában.

A bizottság VI.ülése Nagyméltóságod elnökle te alatt 1927.évi május hó 3-án folyt le. Ezen méltóztatott bejelenteni, hogy Tóth Lajos államtitkár elhalálozása folytán az építési bizottság elnökévé dr.Nagy Arpád h.államtitkárt, a IV.ügyosztály főnökét méltóztatott kinevezni. Ezután méltóztatott előadni, hogy az egyes klinikáknál a váratlanul megnövekedett alapozási költségek 2,500.000 aranykorona túlkiadást jelentenek, amihez Korb Flóris hozzátette, hogy sok munkánál váratlanul áremelkedés is következett be, ezért az összes munkákra előírányzott 10,800.000 aranykorona /12,512.000 pengő/ nem lesz elegendő: tehát az építkezési program redukciója lesz szükséges és az építkezéseknek szűkebb keretekben kell történniök. Ezután Nagyméltóságod a bizottság tanácskozásának eredményeként kimondotta, hogy a belgyógyászati és

bőr- és nemikórtani klinikák munkálataira egyszerre irassanak ki.
/58.170/927./

Az építőbizottság VII. ülése 1927. évi július hó 5-én Nagyméltóságod elnöklete alatt folyt le. Itt méltóztatott bejelenteni, hogy a bizottság eddigi elnökének, dr. Nagy Árpádnak más ügykörbe való áthelyezése következtében megüresedett elnöki tisztelet Nagyméltóságod Önmagának kívánja fenntartani és az ügyosztály új főnökét, csekélységemet, az elnök helyettesévé méltóztatott kinevezni, ami kétségtelenül az irányításnak Nagyméltóságod részéről való aktívabb átvételét jelentette. Ezután döntés történt a sebészeti és a szülészeti- és nőgyógyászati klinika ipari munkáinak odaitélése dolgában, amely munkálatok mérete szükségképen igazodott az 1926. évi szeptember hó 26-án, illetve 1927. évi május hó 3-án tartott építési bizottsági üléseken odaitélt föld, kőműves stb. munkák odaitélése által már eldöntött épületméretekhez. Végül a bizottság határozataként Nagyméltóságod indítványára kimondatott, hogy a belgyógyászati, valamint a bőr- és nemikórtani klinikákra vonatkozó föld, kőműves, elhelyező, vas, vasbeton, ács tetőfedő, bádogos, műkő és kőfaragó munkákra a versenytárgyalás 1927. évi augusztus hó 15-iki határidővel meghirdetendő. /77.762/ 927-IV./

A bizottságnak VIII. ezideig utolsó ülése pedig 1927. évi október hó 6-án szintén Nagyméltóságod elnöklete alatt döntött ennek a két utolsó klinikának építőipari munkái odaitélése tárgyában.

Ebből az időrendben felépített tényállásból kitűnik a felelősségem megítéléséhez szükséges következő körülmények:

A Szegeden épülő 6 objektum közül az egyetemi ügyosztály főnökévé történt kinevezésem előtt befejezett tények voltak a munkák odaitélése, a szerződések megkötése és ezáltal az épületek méreteinek eldöntése tekintetében 4 objektumra nézve. Az V. és VI. objektum, a belgyógyászati és bőr- és bujakórtani klinika építése tekintetében pedig szintén kinevezésemet megelőzőleg kimondatott a munkálatoknak együttesen való kiírása, ami fel-

tételezi a terveknek az építész által való korábbi elkészítését. Ezen az alapon ennek a két utolsó objektumnak építőipari munkái-
ra a pályázat 8 nappal az ügyosztály vezetésének általam való
átvétele után kiiratott: A Nagyméltóságod elnöklété alatt tar-
tott ülésen, amikor tehát Korb Flóris tervező műépítésznek ezek
re a klinikákra vonatkozó tervei és azoknak méretei is már isme-
retesek voltak. Az ügyosztály vezetésének átvétele után ily rö-
vid idő alatt, amikor hozzá a pesti gazdasági hivatalban és má-
sutt is sürgős és anyagi felelősséggel járó ügyek is voltak, min-
uj ember érdemleges önálló véleményét nem érvényesíthettem, de
arra az adott körülmények között, tekintve azt, hogy az objektu-
mok nagy része már épült, az új tervek a korábbiak méreteivel é-
stilusával összhangban voltak, az ülést éppúgy, mint a korábbia-
kat, Nagyméltóságod vezette engem elődöntől eltérőleg az építő-
bizottságnak nem elnökévé, hanem csak elnökhelyettesévé méltózt-
tott kinevezni, ami kétségtelen különbséget jelent, nem is érez-
tem magamat hivatottnak. Legyen szabad azonban hivatkoznom a kö-
vetkező az építőbizottsági üléseken kívül történt előterjesztés-
seimre: 1/ a budapesti tudományegyetem gazdasági hivatalában ta-
lált állapotokról nyomtatott előterjesztésben számoltam be Nagy-
méltóságodnak, 2/ A debreceni tudományegyetem központi épületé-
nek Korb Flóris által bemutatott tervét /a kupolását/ nem tar-
tottam elfogadhatónak, és ezért országos tervpályázat kiírását
javasoltam. Ez az előterjesztésem a debreceni egyetemi építési
bizottság jegyzőkönyvében is meg van örökítve, de nem érvényesül-
mert ott is a munkálatok vállalatbaadásának sürgőssége volt a
döntő szempont. 3/ Javasoltam Nagyméltóságodnak a szegedi klini-
ka építkezések folytatásának is Korb Flóristól való elvételét, tá-
maszkodva többek közt Nagyméltóságodnak az egyetemi ügyosztály
főnökévé történt kinevezésem előtt ismételtén hozzám intézett
arra a felhívásra, hogy legyek ellene annak, hogy bármely újabb
munkát Korb Flórisra méltóztassék bízni. Javaslatomat azonban nem
méltóztatott elfogadni azzal az indokolással, hogy a megkezdett
telepet egy embernek kell már befejeznie. Így került a sor júli

5-én a két utolsó klinika építési munkáinak kiírására és az utolsó ülésen azok odaitélésére. Az épületek valóban beleillettek az első négy objektum által teremtett keretbe, stílusban hasonlók, méretben nem nagyobbak és költségben nem drágábbak mint a korábban eldöntött klinikák.

Ehhez csak kettőt legyen szabad hozzátennem. Egyrészt hogy az összes szerződések jóváhagyását is mindig felsőbb revízió alá terjesztettem, másrészt, hogy a szegedi munkálatok átvételekor a budapestitől eltérőleg azért nem foglaltam a tényállást írásba, mert tudtam, hogy az szükség esetén az iratokból mindig, mint most is, megállapítható.

Tisztelettel vagyok bátor tehát kérni, hogy felelősségem felől ennek a tényállásnak figyelembevételével méltóztassék ítéletet mondani.

Végül legyen szabad ebből az alkalomból a következő, ezzel a kérdéssel kapcsolatos, és amennyire a helyzetet megítélni tudom, a jövőben könnyen felvethető kérdésre is kitérnem. Ez a szegedi egész klinikai telep és a debreceni egyetem főépülete architektúrájának kérdése. Mindkettőt több évtizedes monopoliума alapján minden verseny kizárásával Korb Flóris tervezte. Korb Flóris időközben azonban megöregedett és súlyos betegségen is ment át. Ezek az új terveken nyomot hagytak. Nem akarom most vita tárgyává tenni azt a kérdést, hogy fiatalabb éveiben véghezvitt nagyszámú egyetemi építkezéseivel szemben a kritikának lehetnek-e komoly észrevételei, de konstatálni óhajtom azt, hogy ezek az új tervek alaprajzilag nem ideálisak annak dacára, hogy igen hosszú tapasztalat áll mögöttük, külső architektúra tekintetében pedig hanyatlást jelentenek Korb Flóris korábbi alkotásaival szemben és főleg nem jelentik a legjobbat, amit a magyar építőművészet ma nyújtani tud. Ennek a világos tudatában tettem az ügyosztály vezetésének átvétele után nyomban azt a javaslatot Nagyméltóságodnak, hogy a debreceni egyetem főépületére országos tervpályázatot kiírni és a két utolsó szegedi klinikát, éppen azokat, amelyek a Tisza partra kerülnek, más építésznek adni méltóztassék, ami annál is inkább lehetségesnek látszott,

mivel a klinikai telep közvetlen szomszédságában építendő új állami polgári iskola épületének tervezésére is más építész Wälder Gyula műegyetemi tanár nyert Nagyméltóságodtól megbízást. Ezt a javaslatot nemcsak osztályfőnöki felelősségérzetből, hanem főleg Nagyméltóságod iránti régi hűségből és odaadásból tettem, szemelőtt tartva azt, hogy a szegedi klinikai telep és a debreceni egyetem főépülete Nagyméltóságod történelmi perspektívában is korszakot alkotó miniszterségének legnagyobb építészeti alkotásai. Éreztem azt, hogy ezeknél nem szabad a bürokratikus megszokottság, vagy alárendelt egyéni szempontok miatt megkíséreltenül hagynom azt, hogy ezek az alkotások építészetiileg is méltók legyenek Nagyméltóságod miniszteri oeuvrejéhez. Minden más szempont kizárásával tisztán ebből az okból tettem a tervekhez vonatkozó mindkét javaslatomat, de azok nem találtak elfogadásra. Ennek az alapvető kérdésnek ily módon való eldöntése után a fenti tényállásból kitűnő körülmények között nem érezhettem magamat hivatva arra, hogy a teljesen előkészített utolsó két, és éppen a Tiszaparti klinika terveinek néhány méterrel való megrövidítése vagy néhány köbméterrel való csökkentése miatt Nagyméltóságod sürgetésével szemben javaslatot tettem volna. Mivel nem tudok szabadulni attól a meggyőződéstől, hogy a szegedi klinikai telepen és a debreceni egyetemi főépületben Nagyméltóságodnak nem lesz annyi öröme, mint amennyi érdeme, legyen szabad kérnem, hogy annakidején javaslataimra visszaemlékezni méltóztassék.

Fogadja Nagyméltóságod mély tiszteletemet, melynek nyilvánításával vagyok

Budapest, 1928. évi január hó 25-én

igaz szolgálja:

Magyary Zoltán s.k.